

Etusivu>Kanteen nostaminen>Oikeusapu

Oikeusapu

Suomi

1 Mitä kustannuksia oikeudenkäyntiin liittyy, ja kuka ne yleensä maksaa?

Oikeudenkäyntikulut vaihtelevat asian laadusta ja laajuudesta riippuen. Oikeudenkäyntikuluja ovat muun muassa avustajan palkkio ja kulukorvaus, todistelu-, tulkkaus- ja käännöskulut, viranomaisen käsittely- ja toimituskirjamaksut sekä valtiolle suoritettavat täytäntöönpanomaksut. Valtaosa oikeudenkäyntikuluista koostuu avustajan palkkiosta. Lähtökohtaisesti jokainen vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan. Tuomioistuimien voi velvoittaa jutun hävinneen osapuolen korvaamaan vastapuolen oikeudenkäyntikulut.

2 Mitä oikeusavulla tarkoitetaan?

Oikeusapua annetaan valtion varoin henkilölle, joka tarvitsee asiantuntevaa apua oikeudellisessa asiassa ja joka taloudellisen asemansa vuoksi ei kykene itse suorittamaan sen hoitamisen vaatimia menoja. Oikeusapuun kuuluu oikeudellinen neuvonta, tarpeelliset toimenpiteet sekä avustaminen tuomioistuimissa ja muussa viranomaisessa sekä vapautus asian käsittelyyn liittyvistä menosta. Hakijan taloudellista asemaa ei tarvitse selvittää silloin, kun hakijalle annetaan vähäistä oikeudellista neuvontaa puhelimitse tai muuta sähköistä etäviestintä käyttäen.

3 Millä perusteella oikeusapua voidaan myöntää?

Oikeusapua annetaan Suomessa käsiteltävissä asioissa henkilölle, jolla on kotikunta Suomessa taikka koti- tai asuinpaikka toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa. Lisäksi oikeusapua annetaan, jos henkilön asia käsitellään Suomen tuomioistuimissa tai jos oikeusapuun on erityistä syytä. Ulkomaille käsiteltävässä asiassa oikeusapu kattaa yleisen oikeudellisen neuvonnan.

Oikeusapua ei anneta yhtiölle tai yhteisölle. Oikeusapua annetaan elinkeinonharjoittajan elinkeinotoimintaa koskevassa muussa kuin tuomioistuinasiassa vain, jos siihen on erityistä syytä.

Oikeusapua annetaan hakemuksesta korvauksetta tai omavastuusuutta vastaan hakijan taloudellisen aseman perusteella. Hakijan taloudellinen asema arvioidaan hänen kuukausittain käytettävissään olevien varojen (käyttövara) ja varallisuuden perusteella. Pääsääntöisesti käyttövara lasketaan hakijan ja hänen puolisonsa kuukausittaisten tulojen, välttämättömien menojen ja elatusvelvollisuuden perusteella. Oikeusapua annetaan henkilölle, jonka käyttövara ja varallisuus eivät ylitä valtioneuvoston asetuksella tarkemmin vahvistettavaa määrää. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin huomioon otettavista tuloista ja menoista sekä elatusvelvollisuuden vaikutuksesta käyttövara laskettaessa, varallisuuden huomioon ottamisesta sekä niistä perusteista, joita noudatetaan määrättäessä oikeusapua saaneen omavastuusuus.

Oikeusapua ei anneta, jos hakijalla on oikeudenkäyntikulut kattava oikeusturvavakuutus. Tuomioistuimissa käsiteltävänä olevassa asiassa tuomioistuin voi myöntää oikeusavun siltä osin kuin oikeudenkäyntikulut ylittävät vakuutusyhtiön korvausvelvollisuuden ylärajaksi vakuutus sopimuksessa määritellyn enimmäiskorvausmäärän. Jos hakija on taloudellisen asemansa perusteella oikeutettu oikeusapuun korvauksetta, oikeusapu voidaan myöntää vakuutuksen omavastuusuuden kattamiseen.

4 Myönnetäänkö oikeusapua kaikenlaisiin oikeudenkäynteihin?

Oikeusapua voi saada sekä tuomioistuimissa että sen ulkopuolella hoidettavaan oikeudelliseen asiaan.

Oikeusapua ei anneta, jos:

- 1) asialla on hakijalle vähäinen merkitys;
- 2) se olisi selvästi tarkoituksetonta verrattuna hakijalle siitä koituvaan hyötyyn;
- 3) asian ajaminen olisi oikeuden väärinkäyttämistä; tai
- 4) asia perustuu siirrettyyn oikeuteen ja on aihetta otaksua siirron tapahtuneen oikeusavun saamiseksi.

Pääsääntöisesti oikeusapuun ei kuulu avustaminen:

- 1) yleisessä tuomioistuimissa käsiteltävässä hakemusasiasa;
- 2) yksinkertaisessa rikosasiasa;
- 3) asiassa, joka koskee verotusta tai julkista maksua; eikä
- 4) asiassa, jossa oikaisuvaatimus- tai valitusoikeus perustuu kunnan tai muun julkisyhteisön jäsenyyteen.

Tällöinkin julkinen oikeusavustaja voi tarvittaessa antaa oikeudellisia neuvoja ja laatia tarvittavia asiakirjoja.

5 Onko kiireellisten tapausten varalle olemassa erityismenettelyä?

Oikeusavun hakijan tulee ilmoittaa mahdollisesta asian kiireellisyydestä oikeusaputoimistolle.

6 Mistä saan lomakkeen oikeusavun hakemista varten?

Oikeusavun hakemuslomakkeen saa osoitteesta <https://oikeus.fi/oikeusapu/fi/index/asiointi/lomakkeet.html>

Oikeusavun hakemuslomakkeen saa myös oikeusaputoimistosta. Toimistojen yhteystiedot ovat osoitteessa

<https://oikeus.fi/oikeusapu/fi/index/yhteystiedot.html>

Oikeusapua voi hakea sähköisessä asiointipalvelussa osoitteesta

<https://oikeus.fi/oikeusapu/fi/index/asiointi/oikeusavunsahkoinenasiointi.html>

7 Mitä asiakirjoja oikeusapuhakemukseen on liitettävä?

Oikeusapuhakemuksessa hakijan on esitettävä selvitys taloudellisista olosuhteistaan ja asiasta, johon hän hakee oikeusapua sekä oikeusturvavakuutuksesta (ks. kysymys 6 oikeusavun hakemuslomakkeista). Hakijan on oikeusaputoimiston pyynnöstä esitettävä tuloista ja menoista tositteet sekä selvitys omaisuudesta ja veloista. Oikeusaputoimisto voi salassapitosäännösten estämättä hankkia tietoja, jotka ovat välttämättömiä sen selvittämiseksi, onko hakija taloudellisen asemansa perusteella oikeutettu oikeusapuun ja onko hakijalla asian kattava oikeusturvavakuutus.

8 Minne oikeusapuhakemus toimitetaan?

Oikeusapua voi hakea miltä tahansa oikeusaputoimistolta. Toimistojen yhteystiedot ovat osoitteessa <https://oikeus.fi/oikeusapu/fi/index/yhteystiedot.html>

Oikeusapua voi hakea myös sähköisessä asiointipalvelussa osoitteesta

<https://oikeus.fi/oikeusapu/fi/index/asiointi/oikeusavunsahkoinenasiointi.html>

9 Miten saan tietää, onko minulla oikeus saada oikeusapua?

Oikeusaputoimisto päättää oikeusavun myöntämisestä. Päätös toimitetaan hakijan ilmoittamaan asiointiosoitteeseen.

10 Miten minun tulee toimia, jos minulla on oikeus saada oikeusapua?

Selvittääkseen oikeutensa oikeusapuun hakijan tai hänen avustajan tulee ottaa yhteyttä oikeusaputoimistoon.

11 Jos oikeusapua on myönnetty, kuka valitsee asianajajan?

Oikeusapua antaa julkinen oikeusavustaja. Tuomioistuinasioissa avustajaksi voidaan määrätä myös tehtävään suostumuksensa antanut yksityinen avustaja. Yksityiseksi avustajaksi on määrättävä asianajaja tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja. Milloin oikeusavun saaja on itse ehdottanut avustajakseen kelpoisuusvaatimukset täyttävän henkilön, tämä on määrättävä, elleivät erityiset syyt toisin vaadi. Avustaja on toimessaan velvollinen noudattamaan hyvää asianajotapaa.

12 Kattaako oikeusapu kaikki menettelyyn liittyvät kustannukset?

Oikeusapu kattaa avustajan palkkion ja korvauksen joko kokonaan tai osittain edunsaajan käyttövaroista ja talletuksista riippuen. Oikeusapu kattaa avustajan palvelut enintään 80 tunnilta ellei tuomioistuin erityisistä syistä päättä oikeusavun jatkamisesta. Tuomioistuimen ulkopuolisessa asiassa 80 tunnin katto on ehdoton. Lisäksi oikeusapu kattaa tulkkauspalkkiot ja käännöskulut, todistelupalkkiot tuomioistuimessa sekä tarpeelliset todistelukustannukset, esimerkiksi lääkärinlausunnot.

Kun hakijalla on oikeusturvavakuutus ja hänelle on myönnetty oikeusapua korvauksetta valtio voi maksaa oikeusturvavakuutuksen omavastuusuuden.

Myös vakuutuksen ylärajan ylittävät kulut voidaan erityisistä syistä maksaa. Maksettava osuus mainitaan oikeusapupäätöksessä.

Oikeusavun saaja saa maksutta tuomioistuimen ja muiden viranomaisten asiakirjat, jotka ovat tarpeen asian hoitamista varten, viranomaisten asiakirjojen jäljennökset, tiedoksiannot ym. sekä virallisen lehden kuulutukset ja ulosottoyritykset.

Korvauksettomaan oikeusapuun käyttövarojensa perusteella oikeutettu hakija, jonka ei katsota tarvitsevan avustajaa, voi saada vapautuksen edellä mainituista maksuista.

Valtio ei maksa vastapuolen oikeudenkäyntikuluja siinä tapauksessa, että oikeusapua saanut häviää jutun.

13 Jos oikeusavun määrää on rajoitettu, kuka vastaa loppuista kustannuksista?

Oikeusavun saajan omavastuu oikeudenkäyntikuluista määräytyy hänen taloudellisen aseman perusteella. Mikäli oikeusapua on antanut julkinen oikeusavustaja, oikeusavun saaja maksaa omavastuusuutensa oikeusaputoimistolle. Mikäli oikeusapua on antanut yksityinen avustaja, oikeusavun saaja maksaa omavastuusuutensa avustajalle.

14 Kattaako oikeusapu myös muutoksenhakuvaiheen?

Kyllä. Oikeusapu kattaa kaikki asian vaatimat tarpeelliset hakijan oikeudenkäyntikulut. Oikeusavun saajan omavastuu oikeudenkäyntikuluista määräytyy hänen taloudellisen aseman perusteella.

15 Voidaanko oikeusapu peruuttaa ennen kuin oikeudenkäynti on päättynyt (tai jopa periä takaisin oikeudenkäynnin päätyttyä)?

Mikäli havaitaan, että oikeusavun myöntämisedellytyksiä ei ollut olemassa tai mikäli ne ovat muuttuneet tai lakanneet, oikeusaputoimisto tai tuomioistuin voi muuttaa oikeusapupäätöstä tai päättää, että oikeusavun antaminen lakkaa. Oikeusavun saajan omavastuusuutta muutettaessa määrätään, sovelletaanko uutta päätöstä taannehtivasti. Oikeusavun lakkaamisesta päätettäessä määrätään, onko oikeusapua saaneen suoritettava valtiolle korvaus saamastaan oikeusavusta, sekä vahvistetaan korvauksen määrä.

16 Voiko oikeusavun epäämistä koskevaan päätökseen hakea muutosta?

Jos oikeusapua ei myönnetä hakemuksen mukaisesti, hakija voi saattaa asian tuomioistuimen ratkaistavaksi. Oikeusaputoimiston päätöksen yhteydessä hakijalle toimitetaan ohjeet ratkaisupyynnön tekemiseksi. Ratkaisupyynnön tehdään kirjallisesti ja toimitetaan päätöksen tehneelle oikeusaputoimistolle.

Oikeusaputoimisto voi myös itse oikaista tekemänsä päätöksen. Mikäli aihetta oikaisuun ei oikeusaputoimiston mielestä ole, oikeusaputoimisto siirtää ratkaisupyynnön tuomioistuimen tutkittavaksi. Tuomioistuin voi muuttaa oikeusaputoimiston päätöstä myös ratkaisupyynnön esittäneen vahingoksi.

17 Keskeyttääkö oikeusapuhakemus vanhentumisajan kulumisen?

Oikeusapuhakemuksella haetaan oikeusapua tiettyyn asiaan. Oikeusapuhakemuksella ei saa asiaa vireille tuomioistuimessa eikä se myöskään keskeytä vanhentumisajan kulumista.

Lisätietoja

Tuomioistuin voi määrätä rikoksesta epäillylle puolustajan sekä asianomistajalle oikeudenkäyntiavustajan ja tukihenkilön esitutkintaa ja oikeudenkäyntiä varten. Puolustajaksi ja asianomistajan oikeudenkäyntiavustajaksi on määrättävä julkinen oikeusavustaja, asianajaja tai erityisestä syystä luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja. Tukihenkilöllä tulee olla riittävä pätevyys. Jos tuomioistuin toteaa epäillyn syyllistyneen rikokseen, jonka esitutkintaa ja oikeudenkäyntiä varten hänelle oli määrätty puolustaja, hänet on veloitettava korvaamaan valtiolle sen varoista maksetut korvaukset. Jos epäilty täyttää oikeusavun saamisen taloudelliset edellytykset, korvaus ei saa olla oikeusavun mukaista korvausta suurempi.

Lisätietoa oikeusavusta osoitteesta <https://oikeus.fi/oikeusapu/fi/index.html>

Päivitetty viimeksi: 06/07/2023

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät Euroopan oikeudellisen verkoston kansalliset yhteysviranomaiset. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa.

Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Komissio tai Euroopan oikeudellinen verkosto eivät ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.